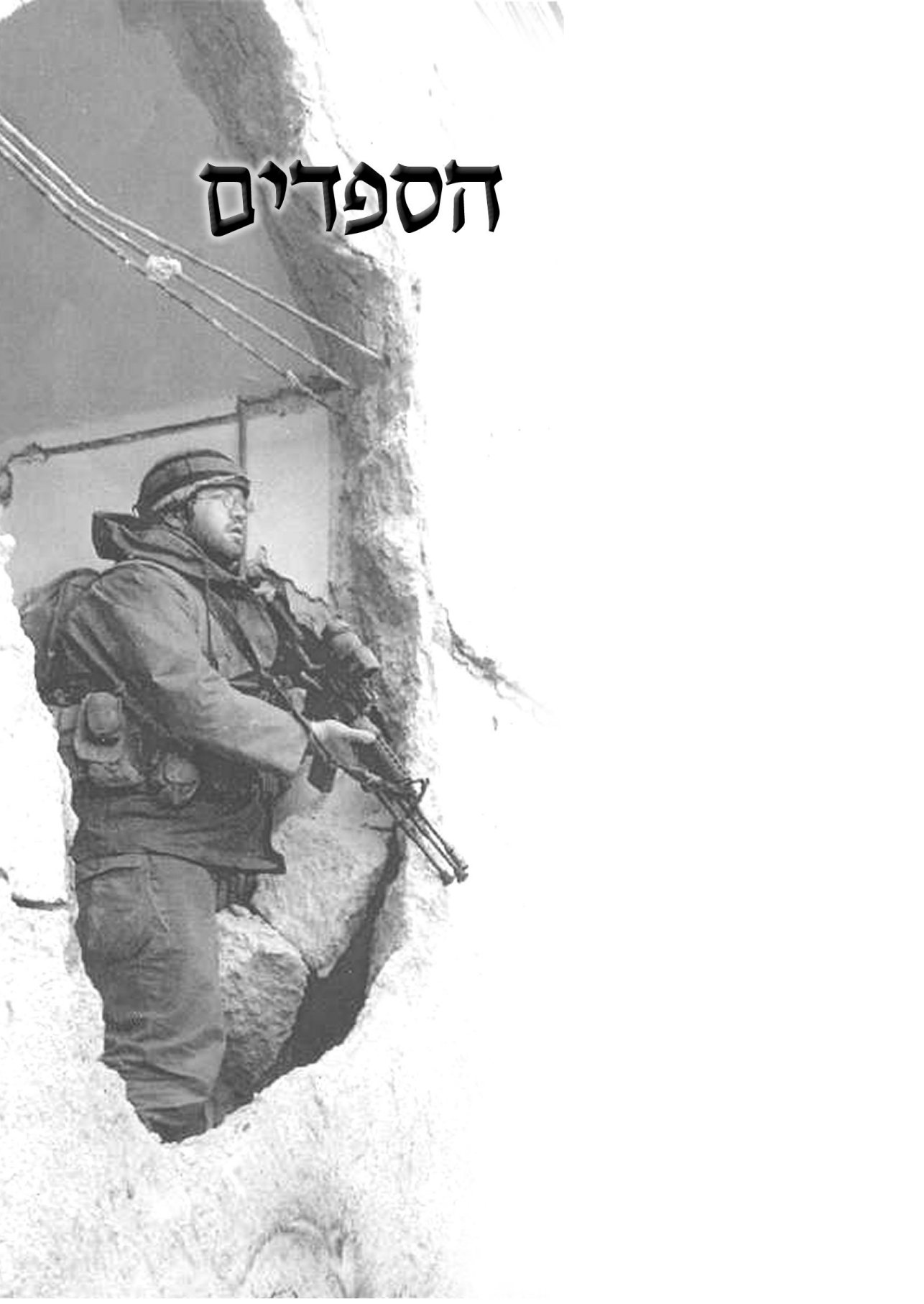

הספדים

הרב חיים דרוקמן, ראש ישיבת "אור עציון"

הספד בלוויה

גדי, אהובנו, יקרנו, מאז ששמעתי את השמועה הנוראה אתמול אני כולי מלא בתחושה שנקרא מחר בתורה "וידום אהרון" אחרי האסון של מות שני בניו לא היו מילים אחרות אלא וידום אהרון.

מה אפשר להגיד? מה אפשר להגיד? מה אומר ומה אדבר? אני חש שהביטוי החזק ביותר הוא הדממה אין מילים שיכולות לבטא את התחושה האמיתית. ואף על פי כן נשתדל לומר משהו גם אם זה לא יבטא כמובן לגמרי.

קודם כל נזכיר שניסן היום, ובניסן אין מספידין רק לחכם בפניו ואצלך גדי נוסף הפן הכללי ישראלי שעלית למרומים בשדה הקרב למען עם ישראל בארצו, קודם כל הנקודה הראשונה תלמיד חכם היית תלמיד חכם בן תורה אמיתי למדת תורה, חיית תורה על כל תחומיה התורה השלמה תורת ארץ ישראל שכוללת מצוות שבין אדם למקום, ומצוות שבין אדם לחברו ומצוות שבין אדם לעמו ולארצו ולמדינתו ואת כולם צריך לקיים בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאודך את כולם צריך לקיים בשלמות וכך עשית, כך עשית. בכלל גדי, אנחנו זוכרים כל דבר שעשית עשית בגדול למדת בישיבה בגדול היית מעמודי התווך של סניף בני עקיבא בבת-ים בגדול, שרתת בצבא בגדול, עמדת בקרוב לחזור לישיבה להמשך עלייתך בתורה בוודאי בגדול, אוי, ואנחנו יודעים עמדת להקים בית גדול בישראל. אבל נקראת לישיבה של מעלה כנראה שכל העולם הזה הוא קטן בשבילך, כל העולם הזה הוא קטן בשבילך. אתה צריך משהו גדול אמיתי הייתה כך נשמה מיוחדת ששמרת עליה כטהרה אצלך התקיים בפועל "אלוהי נשמה שנתת בי טהורה היא" והכל במאור פנים, כבר הזכיר קודם המפקד, החיוך לא מש ממך בכל מצב שהוא, ואנחנו עומדים כאן על יד קברך ומבכים על אובדן של עולם גדול, כל אדם מישראל הוא עולם "כל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא" אבל אתה היית עולם גדול מיוחד במינו, עולם של טוב וטוהר, עולם של תורה ויראת שמיים, עולם של מידות טובות ומעשים טובים, ועולם אדיר של אידיאליזם בכל מקום בלטה. הזכיר כבר המפקד מקודם, וכמה הדברים תואמים, בלטת כל כך, בלטת באישיותך המיוחדת, במידותיך הנפלאים, ביראת שמים האמיתית שלך. כמה ר"מים אתמול בערב שמעו על כך, אמרו זוכרים? ודאי זוכרים את גדי, איך אפשר לא לזכור את גדי? גם שהם לא לימדו אותך בכלל, אבל איך אפשר לא לזכור אותך? הרי כ"כ בלטת, בלטת לאו דווקא בגופך הגדול אלא בגוף הזה נשא על גביו ראש ענק ולב אדיר, כמה אהבנו אותך כמה אהב אותך כל מי שהכיר אותך, צדיק היית צדיק אמיתי, לא משהו באופן חיצוני אלא צדיק אמיתי. ואני חייב להזכיר, אי אפשר שלא להזכיר את העובדה שלא עלית לגנזי מרומים לא עזבת את העולם הזה מתוך מטתך אלא מתוך סערת הקרב למען עם ישראל וארץ ישראל ואני רוצה לחזור על דברי אבא ואימא ששמעתי אתמול בערב שבמבצע הזה שאתה התחלת בו צריך לסיים אותו לא להפסיק אותו באמצע בשום פנים צריך למגר את הטרור לחלוטין. זה מה שאתה רצית על זה נתת את חייך, ואנחנו צריכים להמשיך את הדבר הזה לא לעצור בשום אופן לא, כך אמרו אבא ואימא אתמול מתוך הכאב הנורא, למרות הכאב הנורא, ואני בטוח גדי, אני בטוח שאתה גם בגנזי מרומים תמשיך להיות לוחם יחד עם גדולים וצדיקים וגיבורים למען עם ישראל, למען תורת ישראל, למען גאולת ישראל, ואנחנו בטוחים שיתקיימו בנו דברי הנביא "ויהודה לעולם תשב וירושלים לדור ודור וניקיתי דמם לא ניקיתי וה' שוכן בציון".

הרב יעקב רוז'ה, ראש ישיבת אדר"ת לשעבר

הספד בלוויה

גדי, לא האמנתי שאני אצטרך להספיד אותך, האמנתי שאולי בבא יומי אתה תספיד אותי ולא להפך. קשה, וכשלא כדרך הטבע, שלא כדרך הטבע, עלית בסערה למרום.

צום גדליה אחרון השעה שתיים בצהריים טלפון מגדי, "אני נמצא בפעילות מבצעית מותר לי לשבור את הצום?", צום גדליה שתיים בצהריים כחום היום מי מאיתנו מדקדק בצום הזה? צעקתי עליו אמרתי לו היית צריך לאכול כבר בבוקר, זה סוג הטלפונים שהייתי מקבל מגדי. שאלות בהלכה כל הזמן, הוא נילחם ביד אחת הנשק ביד השנייה התורה, שמר על ההלכה.

גדי היה דמות שנותנת לסביבה בלי חשבון, רק לתרום ולתרום ולתרום למען הזולת, למען הישיבה, למען הסניף, למען החברה. ואני עומד כאן על קברך הטרי, ומרגיש שכולנו בעלי חוב עצום לך, שלעולם לא נוכל לפרוע אותו החברה, העיר ואני אישית. חייבים לך הרבה מאוד על כל מה שעשית למעננו בחייך הקצרים, ואינני יודע כיצד נוכל לפרוע את החוב הגדול והעצום הזה.

לפני חמישה ימים, גדי הוזמן למתקן החללים בתל-השומר של הרבנות הצבאית לזהות חבר שנפל, ואז אמר גדי לאנשי הרבנות מסביב, "אם יקרה לי משהו תעשו כך וכך", לפני חמישה ימים. בסייעתא דשמיא מילאנו את רצונו האחרון כמו שהוא ביקש, היה קשה אבל הדבר נעשה. חכמינו משווים תלמיד חכם למעיין המתגבר, מעיין שתורם לסביבה בלי לבקש שום דבר מהסביבה וכל הזמן מחדש, זה היה גדי. תורם במנהיגותו, תורם בטוב ליבו, תורם בעזרה פיזית, ובחיוך ואנחנו מרגישים עכשיו באמת איך נפרע את החוב הגדול הזה? איך נשלם לו את מה שהוא עשה לנו? הוא תמיד רצה לתת והנה הוא נתן הפעם את כולו את חייו למעננו ולמען עם ישראל.

תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

מפקד הבא"ח הספד בלוויה

גדי, בעוד כחודש ימים עמדת להשתחרר משרות סדיר בצבא הגנה לישראל, אולם אתה מפקד בגולני אשר חונכת לתת להתנדב ולהוביל בחרת להשפיע בחרת להיות שם, שם בין בתים צפופים של טול כרם רמאללה וג'נין נלחם יחד עם חייליך ומפקדיך בגבורה את המלחמה נגד הטרור הנפשע שמבקש להרוג בנו כדי להחליש את רוחנו, כל חייל ומפקד בגדוד הכיר אותך לא רק בשל גודלך הפיזי אלא בעיקר בשל תכונותיך הבולטות, איש גדול עם לב זהב ורחב בעל חיוך אדיר ותמידי חייל קשוח אך גם רגיש. נזכור תמיד את הכבוד שרחשת לסובבים אותך את הדחף התנדבותי את שמחת החיים ואת המחויבות ללא פשרות שנטלת על עצמך בכל משימה, לפני כחודש פנית לסגן מפקד הפלוגה ואמרת לו דבר לא יעצור בעדי. התכוונת ללחימה בארגוני המחבלים השולחים את בני עמם להתפוצץ בקרבנו, היה זה אך ברור שאחריות הפועמת בתוכך תכניע את טובתך האישית לקראת השחרור מהצבא האמונה בקב"ה ההקפדה על כללי הדת נתנה לך תעצמות נפש אדירות כדי לשמש דוגמא בקרב חיילי יחידתך.

גדי, היית חייל ומפקד בגדוד הבוקעים הראשון, מהגדודים המובילים בצה"ל ומהראשונים שקמו למדינת ישראל ולצבא הגנה לישראל.

רק חבריך יודעים כמה קשה המאבק הפנימי בין הפעילות המבצעית והרצון לעשות ובין הדחף לומר את שלי, עשיתי אצלך החלק השני כלל לא עלה כשיקול חינוך וערכים מבית העובדה שהיית במחלקה המובילה בגדוד במחלקת הסיור, תכונותיך האישיות יוצאות הדופן, אהבת העם והארץ כל אלו דחקו בך לרוץ קדימה. לוחם של גולני גיבור אמיתי נוח על משכבך בשלום ושמור על חברך העושים בשעה זו את אשר נדרש מהם בלחימה מול מבקשי רעתנו. ולבני המשפחה וההורים מי ייתן ולא תדעו עוד צער.

קובי דניאלי הספד בלוויה

גדי שלי יקר, מבקשים לקצר. ראש הישיבה כבר אמר שלא מספידים בחודש ניסן, אבל תלמיד חכם בפניו מספידים וקל וחומר קדוש מהרוגי מלכות קורבן של עם ישראל כולו. היינו ביחד מכיתה א' למדנו בציפורי והיינו בבני-עקיבא, בישיבת אדר"ת וגם באור-עציון, ורק הצבא הפריד בינינו. ואתמול קליע אחד קטן של בן ישמעאל יימח שמו קליע כזה קטן הפריד אותך מכולנו לגמרי. גדי, תמיד היית אחד שאוהב לעזור, כולם במשפחה אהבו אותך, גדי, גדוש שלנו. בבני-עקיבא היית בולט גם כחניך גם כמדריך באופן בלתי רגיל, אהבת לעזור לכולם, ידעת תמיד ללמד זכות על כולם, לאהוב, לפרגן. כל דבר השתדלת לעשות במקסימום האפשרי, גם בצבא נתת את המקסימום. לא הסכמת לשרת פחות מכל חייל אחר, למרות שהיית במסלול של "הסדר". זה עלה לך מחיר יקר, החיים שלך.

אני יודע, גדי, שהיית אבא של המחלקה שלך למרות שהיית רק מש"ק, ועל זה יכולים להעיד החיילים, שחלקם אולי עומדים פה שכ"כ אהבת ודאגת להם. אבל היית אבא של כולם גם לפני שהיית מש"ק, אני זוכר שהגענו אליך לטקס הכומתה בצומת גולני, גם ההורים היקרים שלך שכ"כ אוהבים אותך הגיעו, ולאחר הטקס שכל החיילים רצו להורים שלהם, להתפנק על האוכל של אמא, אתה התרוצצת ודאגת לחפש את כל החיילים מהפלוגה שלך שהם חיילים בודדים ואין להם מי שיבוא לפנק אותם, לא הסכמת לאכול כלום מהאוכל של אמא שכ"כ אהבת, לפני שמצאת את כל החיילים הבודדים ודאגת שגם הם יפונקו כראוי. וזה רק דוגמא אחת קטנה למעשים שהיית עושה ביום יום. חלק נכבד מהחופשות שלך בצבא, כשכולם היו מבלים ומטיילים, אתה הלכת ל"קו-לחיים" לטפל בילדים מסכנים וחולים, זה היה הביולוי שלך. וכל זה רק טיפה מהים של דמותך הנפלאה.

כשבנינו את חדר ההנצחה בסניף בני-עקיבא התלוצצת איתי ואמרת לי: "קובי, תדאג שגם לי ישאר מקום בלוח ההנצחה", אבל זו לא הייתה סתם התלוצצות, הייתה בך מוכנות עצומה להקריב את נפשך על הארץ הזאת. חיית חיים של קידוש השם, אך בסוף מתת על קידוש השם. גדי, כולנו מתקשים להאמין, לפני כחודשיים התקשרת ואמרת: "קובי, אני חייב להגיד לך שפגשתי את גלית, ונראה לי שזה הכיוון של חתונה", כל הזמן סיפרת כמה אתה מאושר איתה, וכמה היא מרוממת אותך. השארת לה מכתב ואמרת לה: "גלית, תקראי אותו רק אם אני אמות, רק אם יקרה לי משהו", בין יתר הדברים שכתבת, שלפעמים בקרב נגד הנבלים האלה צריך לשלם מחיר יקר של קרבות, וכן כתבת: "גלית, אני מוכן להיות המחיר הזה, ברגעים כאלה של קרב, הרגש הכלל-ישראלי הוא זה שצריך להוביל אותך, כאילו אין לך חיים פרטיים", כך כתבת לה, אבל הרגש הכלל-ישראלי לא הוביל אותך רק בקרבות האחרונים של הזמן האחרון, אלא בכל חיך היית אדם שכל מעשיו למען הכלל, וכאילו אין לך חיים פרטיים משלך. גדי, בעוד כחודש היית צריך להשתחרר, והיית כ"כ מאושר אם הייתי מלווה אותך לחופה שלך, מכין רשימה של הרבנים שיברכו שבע ברכות, אבל במקום להכין רשימה של הרבנים שיברכו שבע ברכות, הכנתי רשימה של מי שיספיד אותך, אתמול. ודאגתי שהלוויה הזאת תראה כמו שאתה רצית, ואני מקווה שהיא נראית כמו שאתה רוצה. אנחנו מלווים אותך היום למקום אחר, מקום של הרוגי מלכות שאין כל ברייה יכולה לעמוד במחיצתם, תדע לך גדי, שלמרות כל הכאב של המשפחה, ההורים שלך וכולנו יודעים שלא הלכת סתם, אבא שלך אמר: "אין דבר, גדי הלך, גדוש שלנו הלך, אבל העיקר שהדם שלו לא ילך סתם". גדי, כמה שעות בודדות לאחר שהודיעו לי על מותך, קיבלתי צו 8, כנראה שהצבא צריך המון חיילים למלא את החלל העצום שהשארת

אחר־יך, לכן קראו לנו לצבא. אני מבקש ממך סליחה גדי, שאני לא אהיה בשבעה שלך, אבל מי כמוך יודע שיש עכשיו מלחמה בארץ, ואני בטוח שזה מה שאתה רוצה, שאני ושאר החיילים נמשיך להלחם ונדאג שדמך שנשפך לא יהיה לריק. כל החברים שלך מהשיבה כמעט, התגייסו עכשיו, וכולנו מבטיחים שאנחנו נשתדל עד כמה שאנחנו יכולים שהדם שלך לא ישפך לריק, כמו שאתה בודאי רוצה, וכמו שההורים שלך רוצים.

אז גדי שלנו, תתפלל עלינו מלמעלה לפני שוכן מרומים שיתן כח לאמא ואבא שלך וסבתא ולאחים ולאחיות שלך, לגלית שכל כך אהבת, ולכל החברים להתגבר ולהמשיך ולחיות חיים של קידוש השם. ושהקב"ה יאמר לצרותינו די ויחזק ידי חיילינו "ובילע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דיבר". תהא נשמתך צרורה בצרור החיים. אמן.

יעקב עזרא, האח הספד בשלושים

רציתי לדבר היום לזכרו של גד בעיקר בהסתכלות קדימה. גד השאיר לנו צוואה וחשוב לי להפיץ אותה.

קיבלתי את הבשורה על הולדתו של גד בשיבת אדר"ת בבת ים. הייתי תלמיד בכיתה ח'. הודיעו לי שאימי ילדה והשתוללתי משמחה. בכיתה ט' הייתי יוצא בהפסקות ומשחק איתו בגן לוי אשכול שגובל עם הישיבה. גד היה אחינו הקטן, המוכשר והטוב. גד היה בן זקונים קלאסי. הוא גדל מוקף באהבה ובפינוקים מארבעת האחים הגדולים ומן ההורים. אפילו אבא הפך להיות פחות קשוח עם השנים.

מאיר בן מאיר, חבר שלנו, כתב לאחר שקרא את מכתבו של גד: "האם אנו כהורים עושים הכל על מנת שגם ילדינו יחיו את חייהם על בסיס הערכים והיסודות במכתבו של גד? האם גם ילדינו יראו לנגד עיניהם את טובת הכלל כלפידי שיאיר את חייהם?". מותו של גד ומכתבו גורמים לי לשאוף להיות ראוי לו, לגדל ילדים דומים לו ולהפיץ את ערכיו באופן הנכון ביותר". אפשר לומר: "תהיו טובים יותר" או תהיו "אידיאליסטיים כמוהו" אמירות אלו הן כלליות וקשה ללמוד מהן דבר אופרטיבי. אני רוצה לנסות לפרוט את אישיותו של גד למרכיביה העיקריים ע"מ שהאמירות לא יהיו סתמיות אלא מעשיות.

הנושא הראשון שברצוני להזכיר הוא האהבה.

ילד מוקף באהבה, שלא מציבים לו גבולות עלול להתפתח ולהפוך לנער מפונק ואנוכי מבחינת "וישמן ישרון ויבעט". כתוב בספר מלכים על אדוניה בן חגית: "לא עצבו דוד מימיו" (מלכים א' א', ו). העובדה שדוד לא עצבו, גרמה לו למרוד ולהתנשא. מאז שהפכתי לאב אני מתלבט איפה נמצא האיזון הנכון בין החופש שאתה מעניק לילד, לבין הגבולות שאתה מציב בפניו. פעם קראתי שאלה ששאלו הורים למומחה בחינוך. "אנחנו נותנים הכל לילדים אבל הם לא מעריכים את זה". ענה להם המומחה "אל תצפו להכרת טובה מילדיכם". לדעתי, באמת, הורים אמורים להעניק לילדיהם שלא על מנת לקבל הכרת טובה. בניגוד לדעת המומחה אני חושב שהורים חייבים להטביע בילדיהם את התכונה של הכרת הטוב. לא בשביל ההורים, אלא, בשביל הילדים. התכונה הזו בלטה בגד באופן מיוחד הוא הרגיש שלא מגיע לו דבר. הוא הכיר טובה על כל דבר. וכתוצאה מכך הפך למעיין המתגבר של חסד ונתינה.

גד קיבל אהבה והעניק אהבה. חלק גדול מן המכתב שהשאיר לגלית מוקדש לאהבה. ניסיתי להבין מה זאת אהבה, מה הקשר בין כל האהבות. האהבה למשפחה, לחברים, האהבה לה', לעם ישראל והאהבה של איש לאישה. נראה לי שהאהבה נובעת מתוך הרגשה פנימית ועמוקה של קירבה. ככל שהאדם מרגיש קרוב יותר כך הוא אוהב יותר. ברגע שאדם חש את הקרבה והדבקות הגדולה בינו לבין נשוא האהבה, הוא מוותר על האני. כמו שכתב גד לגלית "הרי שורש נשמתנו אחד".

אהבה לה' או לעם היא דבר מופשט שדורש יכולת הפשטה, לימוד ועבודה על המידות. האהבה בין איש לאישה נובעת בנוסף לכך מיצר הקיום וההישרדות הבסיסי של האדם. היכולת לחבר בין שתי האהבות, עם ההבנה שכל האהבות מקורן אחד, מאפשרת להגיע להשגות שאף אחת מן האהבות לא מגיעה אליהן בנפרד. בשלושת החודשים האחרונים לחייו, מאז שהכיר את גלית, גד אהב כפי שלא אהב מעולם. ואכן הוא כותב - "הבאת אותי להשגות שכל חיי רק חלמתי להגיע אליהן".

אולי לכך התכוון ר' עקיבא כשאמר כל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים. ר' עקיבא שטבע את המשפט: "ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה" (בראשית רבה כ"ד, ז), ר' עקיבא שאהב את רחל ושנפח נשמתו ב"אחד" הבין מה זאת אהבה, איך כל האהבות נובעות ממקור אחד, ואיך כל אהבה מאדירה את חברתה. ייתכן שהאהבה הגדולה ששכנה בנשמתו של גד היא זו שאפשרה לו לסיים את חייו "בשמע ישראל" כמו ר' עקיבא.

מסר נוסף של גד במכתב (ובעצם לא רק במכתב אלא בכל התנהלותו) הוא מסר של שמחה: "אין יאוש תמיד להיות בשמחה". אדם שאוהב אבל אין בליבו שמחה, אהבתו יכולה להיות הרסנית, מדכאת ואפילו קטלנית. אם אהבה היא מנוע, אפשר לדמות את השמחה לדלק שמניע את המנוע. שילוב של אהבה ושמחה הוא כוח שיכול להזיז הרים. אבל גם שילוב של אהבה ושמחה עלול להיות קטלני. הרבה דובר במהלך השבעה על פרשת שמיני. נדב ואביהוא מקריבים לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם. כתוצאה מכך, אש יוצאת מלפני ה' ואוכלת אותם. לא ברור מה זו אש זרה. האם היו שיכורים? האם הורו הלכה בפני רבם? האם היו יותר קדושים ממה שאהרון? ברור שהיתה בם אהבה עצומה לה' ושיום חנוכת המשכן היה יום שמחה והתעלות. שילוב זה של אהבה ושמחה הוא שילוב בעל עוצמה כבירה. מה חסר להם? מדוע טעו? כשיש כוח מניע כה חזק, האנרגיה לפעמים לא נשלטת. לפעמים התלהבות יתר היא בעייתית. הפתרון לפרץ האנרגיה הבלתי נשלט הוא ההלכה. אם האהבה היא המנוע והשמחה היא הדלק אז ההלכה היא ההגה. ההלכה מכוונת את האנרגיות ומתעלת אותן לכיוון הרצוי. ההבדל בין גד לבני אהרון הוא לא באהבה או בשמחה אלא ב-3500 שנות הלכה. כפי שכותב הרב קוק בפרק חכם עדיף מנביא על תפקיד המצוות: "המצוות המעשיות כולן ופרטי הלכותיהן מה שלא עשתה הנבואה עשו החכמים בהרחבת התורה". כלומר ההתעסקות בפרטי ההלכות לאורך השנים השכילה לעדן את הרגשות העזים ולכוון אותם אל המטרה הנכונה.

גד היה איש של הלכה לא רק ברמה הלימודית אלא גם ברמה המעשית. גד הפנים וקיים את ההלכה בכל אורחותיו. גם בהלכות מלחמה. גד קיים את מה שכתב הרמב"ם בהלכות מלכים ככתבו וכלשונו: "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מליבו ויפנה מכל דבר למלחמה" (מלכים ז', ט"ו). עבור גד המצוות לא היוו דבר מרוחק ותאורטי אלא אמירה חיה ומחייבת עד כדי הקרבת הנפש.

עד כה דיברנו על אהבה ושמחה שמתורגמות למוטיבציה ומתועלות ע"י ההלכה. האם זהו השילוב האידיאלי והמספיק? כאן אני עומד לדבר על נושא שעלול להיות שנוי במחלוקת אך חשוב לי להזכירו הן מפני שהוא היה בסיסי מאד בתפיסת העולם של גד והן מפני שזו אחת הנקודות הדורשות תיקון עמוק במיוחד בחברה הישראלית.

לאחר רצח רבין כתב הרב ליכטשנטיין מאמר בשם "נחפשה דרכנו ונחקורה" במאמר זה הוא שואל: האם רוצח רבין רצח למרות החינוך שקיבל או בגלל החינוך שקיבל? הוא מצטט גמרא ממסכת יומא "מעשה בשני כוהנים שהיו שניהם שווין ורצים ועולין בכבש. קדם אחד מהם לתוך ארבע אמות של חברו, נטל סכין ותקע לו בליבו. בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר: הרי הוא כפרתכם, עדיין בני מפרפר ולא נטמאת הסכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים" (יומא כ"ג, ע"א). רבי צדוק שאל: על מי להביא עגלה ערופה, על העיר או על העזרות? הוא שאל האם אותה תקיעת סכין נגרמה למרות החינוך (בגלל העיר) או בגלל החינוך (העזרות) המסקנה המתבקשת היא שהרצח נגרם הן בגלל העיר והן בגלל העזרות, מכאן,

שהתלהבות ודבקות גם הן יכולות להיות קטלניות. הטעות שם הייתה באיבוד פרופורציות ובזלזול בחיי אדם. להט ואמונה יכולים להביא לקנאות מסוכנת ולכן יש צורך בצניעות, בענווה, בסובלנות וביכולת לראיה מורכבת. הסוד הוא באיזון הנכון, במקום ובחשיבות שנותנים לכל ערך וערך. סובלנות היא ההבנה שלכל ערך יש את המקור שלו. במאמר "למלחמת הדעות והאמונות" כותב הרב "ההכללה העליונה...שבתוכה כלול כל...ולכל היא נותנת מקום...יודעת היא כי בכל יש ניצוץ אור, הניצוץ האלוהי הפנימי זורח בכל אחת מהאמונות השונות. גם במעמקי הקליפות היותר גסות גנוז וחבוי הוא אותו הניצוץ הטוב. לכן, תחת לדחות את כל תוכן הארג המחשבי...עלינו להרבות את האור המקורי...איך כל ניצוץ טוב המתגלה בעולם אחר הוא נובע ממקורו ומתחבר אליו בחיבור טבעי...ועתידה הסבלנות להתפשט".

הסובלנות האמיתית אינה סובלנות מתוך התבטלות אלא סובלנות מתוך הבנה שאמונתנו הגדולה מכילה בתוכה פרטים רבים שממבט ראשון נראים מנוגדים אך רק ע"י בירורם אנו מבינים את קישורם למקור ואת מקומם בפסיפס הגדול של החיים.

רציתי להמשיך את המשל ולהגיד שאם האהבה והשמחה הם המנוע והדלק וההלכה היא ההגה אז הסובלנות היא הבלמים אבל אמירה זו היא פשטנית מדי. הסובלנות היא המוח שרואה את כל המרכיבים ומסוגל לנווט את האדם בפרספקטיבה נכונה לאורך חייו.

גד גדל בבית עם ניגודים. דעות שונות הובעו בקרב משפחה המצומצמת ובודאי בקרב המשפחה המורחבת. בת ים היא עיר מעורבת ופלורליסטית. בבית תמיד התנהלו ויכוחים בלהט רב אך עם כבוד וסובלנות. חבריו סיפרו שלאחר שברק ניצח בבחירות, גד תלה את תמונתו למרות שמלכתחילה לא בחר בו. מעשה זה מסמל הן את הסובלנות והן את הממלכתיות שאפיינו את גד.

מה אני רוצה לזכור מגד ולהנחיל לילדי?

את השמחה ואת האהבה, את התורה עם דרך ארץ, את הדבקות ואת הסובלנות. את האומץ עם הצניעות, את התחכום עם הפשטות. אולי המסר מורכב אבל זה בגלל שהחיים מורכבים ובנויים מאיזונים. לא סתם גד היה בן שבט "אחדות" ומדריך של שבט "שלם". אני מסיים כפי שסיימתי בהספד - **הלוואי ונהיה ראויים לו.**

יוסי אברגיל הספד בשלושים

גדי!

כבר כמעט חודש ימים שאינך פה עמנו ובכל זאת, העניין נראה לי כסתם חלום רע שעתיד להתפוגג. זה לא שאני מסרב להאמין, הלא עמדנו כולנו, חבוקים ודומעים על פתח קברך, התייחדנו עם זכרך באותן דקות דומיה, שהשתיקה בהן אומרת הכל, ובכל זאת, נראה לי, שמשוהו פה לא אמיתי.

בדמיוני עולה דמותך ובה תכליל של תכונות ותפקידים, שאפיינו אותך כל כך. לראשך הכיפה הבוכרית אותה נהגת לחבוש, גופך עטור במדי הזית ועליהם מהודק אפור הקרב, מבעד לכיס חולצתך מבצבץ ספרו של הרב קוק זצ"ל, אורות התשובה אותו אהבת מאוד ובו הרבית להגות, על צווארך תלוי נשקך האישי, ביד אחת הינך אוזח בחליל ובין זרועך השניה, על ברכיך וכתפיך מתמוגגים מנחת אחיינך ואחייניותיך, המוכרים לנו דרך התמונות מעל מיטתך בישיבה.

ואני אומר לעצמי, בעז"ה, אגיע לשבת בבית ולאחר תפילת ערב שבת בסניף אפגוש אותך, עינייך אדומות ועייפות מרוב ריצה ממבצע למבצע, אך כולך מלא תחושת סיפוק על שנפלה בחלקך הזכות להשתתף בפעולות ההגנה על העם והארץ, ופניך קורנות מאושר שממלא אותך, מאז שהכרת את גלית.

חשבתי לעצמי, מדוע, מדוע נראה לי העניין כל-כך לא הגיוני? שמא סיבת הדבר היא, שהטוב שנבע ממך, החסד שהרבית לעשות ללא שום גבול, מאור הפנים שהקרנת לכולם, כל אלו הכו שורש במציאות ונאחזו בה בחזקה.

הנחת שגרמת לנכה הגר ליד העירייה, כשהיית מעלה אותו בזרועותיך עד למיטתו, רגעי האושר העילאי שגרמת לילדי קו לחיים, חניכיך שעיצבת וגיבשת בסניף, המדריכים להם נתת עצות מרחוק גם כשהיית בצבא, חייליך שחינכת למסירות ונאמנות לצבא ולמדינה, כתלי בית המדרש הזה, שיכולים להעיד על אופייך המיוחד כתלמיד וכמדרוך, כל מעשי החסד האינסופי שעשית והטוב שהשפעת, הפכו לעובדה קיימת בחיינו, עד כדי כך, שהגם שהמקור שלהם איננו כרגע, הם כל-כך אחוזים וקבועים במציאות ולכן נראה לנו כאילו שום דבר לא השתנה, פשוט בלתי אפשרי לבטל את רשמיה של אישיות שוקקת חיים שכמותך.

אתה בטח זוכר איך ישבנו יחד בבית ראש-הישיבה לפני כמה שנים והשתתפנו בסדרת השיעורים על עקידת יצחק, ואתה בטח זוכר את דברי ראש-הישיבה, שכח העקידה גנוז בכל הדורות כולם. העקידה מגלה, שבעם ישראל גנוזים כוחות על-טבעיים של אהבת ה' ומסירות נפש. היא מגלה את זכותנו למלא אחר רצון ה' בלב שלם, "הנני" - כל כולי מוכן ומסור למלא את רצון ה' בעולם בכל אורח חיי ובכל רגע. "הנני לכהונה, הנני למלכות והנני אף להרג", כלשון המדרש. ואתה, הפנמת את הדברים הללו כל-כך עמוק וניהלת את חייך על פיהם, וכשנקראת למסור את חייך למען הגנת המולדת אף לכך הסכמת, תקן אותי אם אני טועה, בטוב לב!

הרב חרל"פ, בהקדמתו לספרו "בית זבול", מבאר יסוד חשוב בעניין העקידה וזו לשונו: "והנה יסוד מעלתם של ישראל הוא במה שיוכלו לזכות לקדש את השם בנפשותם, שלמעלה זו גם מלאכי השרת עם כל רוממותם אין להם אופן שייכות בזה, וקידוש השם בישראל לא רק בזמן שנהרגים על קידוש השם... אלא שכל המשך חייהם הוא אך המשך ארוך של קידוש השם בלתי פוסק... ואף גם בזמן שהם חיים מקדישים עצמם לקיום דבר ה'".

אך מה מקור תכונה זו, מניין באה להם לישראל מעלה ייחודית זו? מסביר הרב חרל"פ: "ובא להם זה מאז עקד אברהם אבינו את יצחק על גבי המזבח "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים... ויאמר אל תשלח ידך אל הנער", שבזה, מה שלא יצא אל הפועל נשאר הרצון הזה של קידוש השם בכח, לרצות להיות נעקד על גבי המזבח ולפשוט צווארו להיות נשחט על קיום מצוותיו וקידוש שמו יתברך חודר עמוק עמוק בתוך כל ישראל, שיהיו כל חייהם המשך ארוך של קידוש השם ואילו יצא לפועל היה נחדר בקרבנו רק הבפועל ולא הבכח... ומפני זה לא רק השעה שתגיע בה הבפועל היא שעה של קידוש השם אלא תמיד הינם במעמד נורא זה של פשיטת צווארו לקדושתו יתברך". העובדה, שהעקידה נסתיימה בכך, שצווארו של יצחק מושט ועומד לעבר המאכלת שביד אברהם, היא שהנחילה את תכונת מסירות הנפש בבני בניו, והיא שנטעה בנו את הגן המיוחד של מוכנות ומסוגלות לחיות חיים מלאים ושלמים של קידוש השם. מכאן, עובר הרב חרל"פ להתייחסות אקטואלית למתרחש בארץ הקודש בימיו הוא, לפני כמה עשרות שנים: "מכאן הרזו של הנפשות שבדור האחרון, שנהרגים בידי הזדים הארורים הטמאים, שהוא לסלק את הקטגוריא של שרי האומות המקטרגים ואומרים, שכמו שאר האומות אין להם הבכח של מסירות נפש על קידוש השם, כך אצל ישראל אין להם הבכח. לכן, (כדי לתת תשובה למקטרגים) הרבה נפשות נהרגים ודמם נשפך כמים, ואין ספק כי כולם, איש אחד מישראל אינו נעדר, שאינו מקבל עליו דין שמים באהבה ובשמחה, להיות נהרג על קידוש שמו". ואתה, שתמיד ידעת לתת תשובה לכל שאלה וקושיה, תשובה ברורה, יסודית ורהוטה - ענית גם על שאלה זו של הגויים, כדי לא לתת להם לחשוב ולו לרגע אחד, שאין בנו את היכולת לקדש את השם.

לפני כחודשיים התקשרתי אליך, כדי להתייעץ איתך האם לצאת לקורס מכי"ם. כחלק מן הסיבות שמנית לי אמרת, שצה"ל אינו צבא של שכירי חרב אלא צה"ל הוא צבא העם, צבא שאכפת לו מחייליו ולכן הוא מוכן להשקיע בהם גם בתחומים שאינם קשורים לצבא. הצבא יסייע לחייליו להשלים בגרויות, יתמוך כלכלית במשפחות חיילים במצוקה ויסייע בידי חיילים כאלה ואחרים לצאת אזרחים טובים ונאמנים למדינה. סיפרת לי עד כמה אתה רואה זאת אצל חייליך, כמה אושר נגרם לחייל, שמפקדו מתייחס לבעיותיו בבית ומשתדל לסייע עד כמה שניתן, עד כמה דברים כאלו גורמים לשינוי ביחס לצבא ולמדינה בקרב החיילים. לא הספקתי לבשר לך, שאכן החלטתי לצאת לקורס, אבל עכשיו אני אומר לך, גדי, את הקורס הזה אני מקדיש עבורך! ומה זאת אומרת עבורך? להשתדל להפיק מהקורס את המירב, לעמוד באתגרים ובמשימות שהוא מציב ולסיימו בהצלחה, וכל זאת כדי לנסות להכנס לנעליך הצבאיות, הגשמיות והערכיות, הגם ששתי אלו גדולות וענקיות לממדי הקטנים. אם תיפול בידי הזכות, אשתדל להמשיך את דרכך - להשפיע ולחנך חיילים להכרה, לנאמנות ולמסירות לצבא ולמדינה.

בשבוע שעבר, לקראת סיומו של יום מפרך, כשהאפוד מחניק, הפק"ל כבר והאלונקה מכאיבה בכתף, אמרתי לעצמי, שאין לי כבר כח להמשיך. פתאום חלפה לה איזושהי משאית טיולים, בה ישבו ילדים, צעקו לעברנו, חייכו ונופפו ידיהם לשלום. את מוחי פילחה מחשבה - כשכתבת "אני מוכן להיות המחיר" כתבת זאת עבורם! ואני, כל שנדרש ממני כעת לתת עבורם זה בסה"כ לסיים את מאות המטרים הספורים ולא להיכנע ולוותר.

גדי! כתבתי לך את הדברים הללו במוצש"ק האחרון, בשעה שאליהו הנביא יושב תחת עץ החיים וכותב את זכויותיהם של ישראל. בקשה לי אליך - גש אליו ובקש ממנו, שימשיך לשבת ולעסוק בזכויותיהם של ישראל בכל ימות השבוע. אתה, שידעת להפוך בזכותו של כל אחד,

תמשיך לסנגר על עם ישראל, כי אנו פה למטה זקוקים לרחמי שמים רבים, זקוקים ללימוד זכות גדול לפני הקב"ה, שיגאלנו ויושיענו גם מן התקופה הקשה בה אנו שרויים. אסיים בסיפור אחד קטן. באחת מן השבתות בישיבה, עוד לפני שהתגייסנו, ניגשת כשליח ציבור לתפילת מוסף של שבת. לאחר התפילה ניגש אלי אחד מבחורי הישיבה, שהתפלל במניין ותיקין ואמר לי כמסיח לפי תומו: יצאתי מהספריה ופתאום שמעתי את קולו של גדי עזרא היישר מבית-המדרש "כתר יתנו לך ה' אלוקינו..." והייתי חייב לעמוד עד סוף קדושה, שיהיה בריא איזה קול חזק יש לו. כך הוא אמר לי פחות או יותר.

בתקופה האחרונה, מתחזקים קולותיהם הצורמים של שרי האומות שבשמיים ומפריעים לכנסת ישראל לשיר את שירו של ה' בעולם. אולי עשית את המעבר מכאן לשם, כדי לעמוד איתן מול שרו של עשו ושרו של ישמעאל ומול עוד כמה מלאכי משחית ומלאכי חבלה, כדי שתוכל להתייצב קרוב יותר ולצעוק אל מולם **קדוש, קדוש, קדוש**, שתשלש קדושה למלכו של עולם בקולך הרם והנישא.

אז תמשיך להרעיד עולמות בקולך ובקול תפילותיך תכניע את המקטרגים עלינו. שפוך שיח לפני הקב"ה שישלח כוחות, בגשמיות וברוחניות, לאבא, לאמא, לכל המשפחה ולכולנו, שיאמר לצרותינו די, וישלח לנו משיח צדקנו, כבר עכשיו ממש, במהרה בימינו.

בידידות נצח,

יוסי.

פרופ' יעקב אלבוים (חמיה של וויאן)

לסבתא וויאן, לסולי ולרוזלין, לוויאן, לז'ק, לויטו, ליוסי ולב"ב היקרים לנו מאוד, וודאי מיותר לומר עד כמה אנו משתתפים בצערכם הגדול על נפילתו של גד היקר. 'ארץ ישראל נקנית ביסורים', כידוע, אבל יש יסורים ויש יסורים, ואין בוודאי יסורים גדולים מאלו שאתם מתייסרים בהם כעת.

במדרש תנחומא אנו מוצאים דרשה על הפסוק שאומר יעקב בפוגשו את יוסף: 'אמותה הפעם. וכך לשון הדרשה: "למה אמר אמותה הפעם. אמר: כשבאו בני ואמרו לי - יוסף מת, הייתי אומר שאני מת שני פעמים, עכשו שראיתי אותך חי, מבושר אני שאיני מת אלא עכשו" [רוצה לומר כשיגיע לסוף ימיו]. יעקב מתאר את מצבו קודם שנודע לו שיוסף חי כמצב של מוות. מות בנו היה לו כמוות שלו עצמו, והדברים מובנים. כאשר בניס מתים בחיי הוריהם הם עוברים 'חווית' מוות טוטלית ראשונה, ואולי זו חווית מוות הקשה מ'חווית' המוות, שאדם עובר כאשר מגיע זמן מותו שלו. וודאי קשה מצב של מוות בחיים, כשהחיים והמוות מושכים את האדם לכיוונים נוגדים. מצד שני כל זמן שאדם חי - עליו לחיות, וכאשר יש ילדים ונכדים חייבים למשוך לצד החיים, חייבים להגביר את מידת החיים שבחיים על מידת המוות שבחיים, שהוא המצב שלשיברון לבבנו אתם שרויים בו.

המדרש הדין בעניין מותם של בני אהרון הנזכר בפרשה שקראנו ביום שאחר קבורתו של גד הי"ד אומר ככלל, ש'אין השמחה ממתנת לאדם', אהרון ואלישבע לא התמידו בשמחתם, 'ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם'. ואף שוודאי קשה הדבר לאומרו. טוען המדרש, ש'אף הקב"ה לא המתין בשמחתו - שמחתו לא התמידה בעולם שברא. ואם הקב"ה כביכול כך, בני אדם על אחת כמה וכמה. זו דרכו של עולם, אלא שיש וודאי מידות שונות של צער הנופלות על האדם ומבטלות את השמחה. כיצד ניתן להתנחם על מידה כזו של צער שנפלה עליכם - איני יודע. כיצד ניתן שלא לשאול על מידת הדין שנמתחה כנגדכם - גם זאת איני יודע. אהרון מצא ניחומים כשאמר לו משה כי שמע מפי האל: 'בקרובי אקדש', ואז 'ויודם אהרן - היה לו הדבר לנחמה'. יש מן החכמים שהטילו ספק בגדולתם של נדב ואביהו, ומחלוקת נושנה היא בעניין זה בין ר' ישמעאל ורבי עקיבא במכילתא בטיבם של בני אהרון אלו. אין מי שיכול לחלוק שבגד הי"ד לא היה מתום. גד בוודאי הוא בין אלו, שהמצוי בדברי התורה הנצחיים 'בקרובי אקדש', מכונן אליהם ללא סייג.

גד ידע שגורלו הוא לעמוד בפרץ ולהגן על ביתו ומשפחתו מפני בני עוולה הקמים עלינו. גד היה שלם במשימה שנטל עליו. הוא לא היה מאלו שנוח להם לשכוח שגם בני תורה יש שהם נדרשים לצאת למלחמה. הוא נהג כדוד 'שהיה יושב...ומלמד תורה ברבים לשום שמים' כשניתן, וכשנצרך יצא למלחמה. הוא היה כדוד שכשהיה 'יושב בבית המדרש' היה 'מעורן כתולעת', וכשיצא למלחמה נעשה 'קשה כעץ'. אכן, כמה צר שנגזר עלינו כאן ועתה שגד היקר שלכם שליבו היה רחב 'כפתחו של אולם' ושכה הרבה טוב, חן וחסד שפעו ממנו, היה צריך לאמץ לבבו, לאזור חיל, ולהמיר אהבה ששפעה ממנו בכלי קרב. גד ושכמותו הם אלו ה'קרובים' שעליהם נאמר 'בקרובי אקדש'. אנו אין בידינו לדעת מה טעם כך גזר ה', שבקרובים הוא יתקדש. אנו אין לנו אלא להגיב כמו שהגיב אהרון ולידום. זו דממה המלאה בכי וכאב לב, ואנו בוכים וכואבים עמכם, ומקווים שהסובבים אתכם יצליחו להביא לכם נחמת מה בכאב הנורא מכל כאב היכול לבוא על האדם.

רם אלבוים - הגיס של גד (בעלה של ויויאן)

"אמרו רבותינו, כשהיה רבי מאיר רואה אדם, היה למד שמו, ומשמו היה יודע מעשיו" (תנחומא בראשית, פסקה ל). כולנו יודעים שלשמו של האדם ישנה משמעות רבה לחייו. אין זאת אומרת שכל "משה" הוא "משה רבינו" או שכל "אברהם" הוא "אברהם אבינו", אבל באינסטינקט פנימי אנו רואים משמעות רבה לשמות, ודמיון בין שמו של אדם למעשיו. גם בהלכה ישנו איזכור לשמות בני-אדם (לדוגמה - איסור על שינוי שמו של אדם, הוספת שם "חיים" לחולה ועוד), וכמובן בקבלה. למרות שלצערי הרב, אין אנו במדרגתו של רבי מאיר, רוצה הייתי לאמר מספר מילים על שמותיו של גד, ובכך, אולי קצת לשפוך אור על אישיותו.

יצחק

הייתי דווקא רוצה להתחיל בשם השני של גד "יצחק". לכאורה, כולנו מכירים את יצחק אבינו. אבל עם זאת, אם נתבונן בפשט הפסוקים, אנו מגלים שבעצם אין אנו יודעים עליו ולא כלום. את אברהם אנו מכירים לעומק בסוף חייו, את יעקב אנו מלווים מהולדתו ועד מותו, אולם בנוגע ליצחק מוזכרים בתורה מספר אירועים בודדים בלבד. למרות ההקשר המתבקש, אין ברצוני להתעכב על עקדת יצחק, אלא לציין שני מאפיינים ליצחק: הולדתו ואורח חייו.

לידתו של יצחק מתאפיינת באמונה עזה בקב"ה. אברהם ושרה מחכים לכן עד גיל מופלג, וכפי שאמר אברהם בעצמו בעת שנתבשר על הולדת בנו המתקרבת (בראשית י"ז, י"ז) "ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד". כפי שאומר אונקלוס במקום "ויצחק" זה של אברהם אינו מבטא חוסר אמונה, אלא שמחה. אברהם גם קורא לבנו "יצחק" על מנת להזכיר לו כל חייו את צחוקו, שמחתו ואת האמונה בדברי האל שהתממשה. אורח חייו של יצחק הינו צנוע ושקט (למרות שעשה ככל הנראה חייל רב עד שנאמר עליו: "ויגדל האיש וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאוד"), ואולי המאפיין העיקרי של חייו, הוא הקשר החזק שלו לארץ ישראל. יצחק, כידוע, הינו האב היחיד שלא עזב את ארץ ישראל, וביצע במלואו את ציווי ה', "שכן בארץ אשר אמר אליך. גור בארץ הזאת", וזאת גם ברגעים קשים של רעב וצרות. שני ערכים אלו - אהבת ה' ואהבת הארץ, ליוו את הולדתו ואת כל אורח חייו של יצחק, ונראו היטב גם בגד יצחק שלנו.

הולדת גד:

אחרי שלאה ילדה את יהודה, קנאה בה רחל ונתנה ליעקב את שפחתה זלפה שילדה את דן ונפתלי. כשראתה לאה שעמדה מלדת, נתנה היא ליעקב את שפחתה, זלפה אשר ילדה ליעקב בן. (בראשית ל', ט): "ותאמר לאה בא גד ותקרא את שמו גד". וכפי שאומר רש"י במקום, משמעות השם "גד" הוא "מזל", ורצתה לאה לאמר שעם הולדתו של גד בא המזל לביתה. עם זאת, מוביל השם גד גם למקומות אחרים, ובהתבסס על המונח הארמי לחיתוך (כמו בעברית - לגדוע), אומר רש"י: "ומדרש אגדה שנוולד מהול", כמו צדיקים אחרים כיוסף או משה.

גבורה

המאפיין העיקרי של גד בנו של יעקב במהלך חייו וחיי שבטו היא הגבורה. זאת ניתן ללמוד ממספר מקומות ואביא את חלקם:

1. כשהביא יוסף את אחיו לביקור אצל פרעה נאמר: "ומקצה אחיו לקח חמישה אנשים ויציגם לפני פרעה" (בראשית מ"ז, ב). על זאת אומר המדרש (בראשית רבה פרשה צ"ה אות ד) "מפני מה אמר הכתוב ומקצה אחיו ללמדך שלא היו גבורים, ומי היו הללו חמשה אנשים, ראובן לוי בנימין שמעון יששכר...אמר אם מעמיד אני גבורים לפני פרעה רואה אותן ועושה אותן אנשי מלחמתו. כל מי שכפל שמו בברכתו של משה היה גבור וכל מי שלא כפל שמו לא היה גבור, יהודה שהיה גבור כפל שמו שנאמר (דברים ל"ג) 'וזאת ליהודה שמע ה' קול יהודה' לפיכך לא העמיד אותו לפני פרעה, וכגון נפתלי שנאמר 'ולנפתלי אמר נפתלי', וכגון אשר 'ולאשר אמר ברוך מבנים אשר' וכגון דן שנאמר 'ולדן אמר דן', וכגון זבולון שנאמר 'ולזבולון אמר שמח זבולון', וכגון גד 'ולגד אמר ברוך מרחיב גד' ". במדרש זה מראה הכתוב שיוסף ידע מי מאחיו הוא גיבור, ובחר להציג לפרעה את החלשים שבשבטי ישראל, על-מנת שפרעה לא יהפוך את אחיו לעבדיו. המדרש מדגיש בהקשר זה שגד נמנה בין הגיבורים.

2. דוגמא נוספת לגבורתם של בני גד היא בכיבוש הארץ. בני גד מבקשים ממשה לתת להם נחלה בעבר הירדן. את משה, שמפרש זאת כ"פחדנות", מתקנים הם ואומרים "ואנחנו נחליך חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם אל מקומם...לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו" (במדבר ל"ב, י"ז). כפי שאנו יודעים גם מגד שלנו, גבורה זו מתבטאת לא רק במלחמה עצמה, אלא גם במה שאתה משאיר מאחור, וכפי שמדגיש המדרש (בראשית רבה פרשה צ"ח אות ט"ו) "בשעה שהיו ישראל מכבשין ומחלקין את הארץ היה שבט ראובן וגד עמהן והניחו את בניהם קטנים, מי שהניחוהו בן י' מצאו אותו בן כ"ד, מי שהניחוהו בן כ' מצאו אותו בן ל"ד". שבט גד לא רק שהיה חלוץ וראשון למלחמות ישראל, אלא שהיה מוכן לשם כך להקריב קורבן אישי ענק ולצאת למלחמה, שגם השבים אליה, עושים זאת לאחר 14 שנה של ניתוק מוחלט ממשפחותיהם.

3. את גבורתו של גד אנו רואים גם בברכות שקיבל מיעקב וממשה לפני מותם. יעקב אומר על גד: "גד גדוד יגודנו, והוא יגוד עקב". מכל הפירושים נראה לי פירושו של הרמב"ן האומר: "כי גדוד יגודנו תמיד, שיהיו לו מלחמות רבות ופשט גדוד עליו בארצו, והוא יגוד אותו על עקיבו, שיתגבר עליו וירדוף אותו והם ישובו על עקב בשתם". וכן גם משה אומר "ברוך מרחיב גד, כלביא שכן וטרף זרוע אף קדקד", וכפי שאומר הרמב"ן: "והוא כלביא שכן על טרפו, מקולם לא יירא ומהמונם לא ייחת".

4. כדוגמא אחרונה לגבורתם של בני גד, הייתי רוצה להביא מדרש על תקופה מאוחרת יותר - ימי דוד המלך. כשבורח דוד משאול מתקבצים אליו גבורים משבטים שונים. גיבורי שבט גד מתוארים בדברי הימים כדלהלן: "ומן הגדי נבדלו אל דויד למצד מדברה גברי החיל אנשי צבא למלחמה ערכי צנה ורמח ופני אריה פניהם וכצבאים על ההרים למהר: אלה מבני גד ראשי הצבא אחד למאה הקטן והגדול לאלף" (דברי הימים א' פרק י"ב א'-ט"ו) ואומר רש"י על-אתר "אחד למאה הקטן - הקטן שבכולם ירדוף מאה: והגדול לאלף - והגדול שבכולם ירדוף אלף כאן נתקיים הפסוק ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם וגו'":

מידות נוספות

מעבר למידות אלו של גבורה, שבט גד ניחן במספר תכונות נוספות.

5. דוגמא מעניינת לאופיו של שבט גד ניתן ללמוד מפרשת המזבח ביהושע (פרק כ"ב). לאחר שעזרו לשאר השבטים לכבוש את הארץ, ולפני חזרתם לעבר הירדן, בונים השבטים מזבח על הירדן. כוונתם של בני גד היתה להבטיח את אחדות העם והאמונה בה: "ואם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת לאמר מחר יאמרו בניכם לבנינו לאמר מה לכם ולה' אלהי ישראל... ונאמר נעשה נא לנו לבנות את המזבח לא לעולה ולא לזבח: כי עד הוא בינינו וביניכם ובין דרותינו אחרינו לעבד את עבדת ה' לפניו בעלותינו ובזבחינו ובשלמינו ולא יאמרו בניכם מחר לבנינו אין לכם חלק בה". מכאן אנו רואים את החשיבות הרבה שמייחס שבט גד לאחדות העם וליראת ה'.

6. יותר ממה שמלמדים בני גד על עצמם זכות, מלמד עליהם משה. בברכתו לשבט גד מתאר משה מדוע בחר שבט גד לקחת נחלה בעבר הירדן "וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק" (דברים ל"ג, כ"א) - וכפי שאומר שם רש"י - "ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון ועוג, שהיא ראשית כבוש הארץ: כי ידע אשר שם בנחלתו חלקת שדה קבורת מחוקק והוא משה". ז"א - לא שזכותו של קבר משה נתגלגלה לידיהם של שבט גד, אלא שהם בחרו את נחלתם כי ידעו ששם יקבר משה.

אליהו

מעבר לעובדה ההיסטורית שאלישע היה משבט גד, מעניין מאוד לציין שחז"ל העריכו את השבט עד כדי כך שתלו את אליהו הנביא בשבט זה. בבראשית רבה (פרשה עא אות ט') נכתב: "ותאמר לאה בא גד, אתיא גדא דביתא אתא גדא דעלמא, בא מי שעתיד לגדד משתינתן של עובדי כוכבים ומנו אליה". המדרש אומר כאן שלאה נתנבאה שבא המזל של הבית והמזל של שהעולם - אליהו - שעתיד לחתוך את יסודותיהם של עובדי הכוכבים. ובמקום אחר: "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל... יהי דן נחש עלי דרך, כשם שהנחש נקמן כך היה שמשון... כיון שראה אותו יעקב אמר לישועתך קייתי ה' - אין זה מביא את הגאולה אלא מגד שנאמר גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב לאותו שהוא בא בעקב 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא' (מלאכי ג'), שהוא משבט גד לכך נאמר והוא יגוד עקב". (בראשית רבה פרשה צ"ט אות י"א) גם כאן אומר המדרש שלמרות גבורתו של דן, קנאותו ונקמנותו גורמים לקב"ה לבחור בשבט גד שיביא את הגאולה בסוף (בעקב) הימים.

סיום

הייתי רוצה לסיים בכמה מילים על גד שלנו. כפי שראינו, מורשתו של גד יצחק מצביעה על תכונות יקרות ערך - אומץ לב, אמונה עזה בה', אהבת ארץ-ישראל, גבורה ואהבת עם-ישראל. אין ספק שגד ראוי לאבותיו והם ראויים לו אולם אין אני חושב שגד, בצניעותו, היה רוצה שאספיד אותו כאן במילים גבוהות. גד היה איש שאמר ועשה שלא על-מנת לפרסם את עצמו או לקבל פרס. הנוסח הספרדי של האשכבה מתחיל במלים מספר קהלת: "טוב שם משמן טוב ויום המוות מיום הוולדו". (ו' א') על פסוק זה אומר המדרש: "שלשה שמות נקראו לו לאדם, אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראים לו בני אדם ואחד מה שקונה הוא לעצמו, טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו..." (תנחומא ויקהל סימן א' אות א')

גד שלנו, יותר משנתנו לו הוריו שם טוב, יותר משנתנו לו חבריו שם טוב, ויותר אפילו ממה שאנו יכולים כעת לאמר לאחר מותו, קנה הוא לעצמו שם טוב במעשיו ובתכונותיו. ובטוחני, שלא רק אנו נזכור אותו, אלא הקב"ה יקיים עליו את הבטחתו כפי שאמר ישעיה: "ונתתי להם בתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת".